BOSHLANG‘ICH SINF O‘QITUVCHILARINI TAYYORLASHDA ZAMONAVIY PEDAGOGIK YONDASHUVLARNING AHAMIYATI

Qo‘shimbatova Aziza
Guliston davlat pedagogika instituti
Boshlang‘ich ta’lim yo‘nalishi 10-23-guruh talabasi

Annotatsiya: Ushbu maqolada boshlang‘ich sinf o‘qituvchilarini tayyorlash jarayonida zamonaviy pedagogik yondashuvlardan foydalanishning ahamiyati yoritiladi. Bugungi kunda ta’lim tizimida o‘qituvchidan nafaqat nazariy bilim, balki o‘quvchilarning yosh xususiyatlarini hisobga olgan holda darsni samarali tashkil etish, interfaol metodlardan foydalanish, raqamli texnologiyalarni qo‘llash va o‘quvchilarda mustaqil fikrlash ko‘nikmalarini shakllantirish talab etilmoqda. Shu sababli boshlang‘ich sinf o‘qituvchilarini tayyorlashda kompetensiyaviy yondashuv, interfaol metodlar, 5E modeli va axborot-kommunikatsiya texnologiyalaridan foydalanish

muhim ahamiyat kasb etadi. Maqolada mazkur yondashuvlarning mazmuni, ularning pedagogik jarayondagi o‘rni hamda bo‘lajak boshlang‘ich sinf o‘qituvchilari uchun amaliy ahamiyati tahlil qilinadi.

Kalit so‘zlar: boshlang‘ich ta’lim, pedagogik yondashuv, zamonaviy ta’lim, interfaol metod, 5E modeli, raqamli texnologiya, kompetensiya, o‘qituvchi tayyorlash.

Аннотация: В данной статье рассматривается значение использования современных педагогических подходов в процессе подготовки учителей начальных классов. В современных условиях от учителя требуется не только владение теоретическими знаниями, но и умение эффективно организовывать урок с учетом возрастных особенностей учащихся, применять интерактивные методы, использовать цифровые технологии и формировать у детей навыки самостоятельного мышления. В статье анализируются содержание компетентностного подхода, интерактивных методов, модели 5E и информационно-коммуникационных технологий, а также их практическое значение для профессионального становления будущих педагогов.

Ключевые слова: начальное образование, педагогический подход, современное образование, интерактивный метод, модель 5E, цифровые технологии, компетенция, подготовка учителя.

Abstract: This article discusses the importance of using modern pedagogical approaches in the training of primary school teachers. In modern education, a teacher is expected not only to possess theoretical knowledge, but also to organize lessons effectively, take into account the age characteristics of pupils, apply interactive methods, use digital technologies, and develop pupils’ independent thinking skills. The article analyzes the content of the competency-based approach, interactive methods, the 5E instructional model, and information and communication technologies, as well as their practical significance for the professional development of future teachers.

Keywords: primary education, pedagogical approach, modern education, interactive method, 5E model, digital technology, competence, teacher training.

Bugungi globallashuv va raqamli taraqqiyot davrida ta’lim tizimiga qo‘yilayotgan talablar tobora ortib bormoqda. Jamiyat rivojlanishi, fan-texnika yutuqlari, axborot oqimining kengayishi ta’lim jarayonini yangicha tashkil etishni talab qiladi. Ayniqsa, boshlang‘ich ta’lim tizimida faoliyat yuritadigan o‘qituvchilarni tayyorlash masalasi alohida ahamiyatga ega. Chunki boshlang‘ich sinf o‘qituvchisi bolaning bilim olishga bo‘lgan munosabati, mustaqil fikrlashi, nutqi, muloqot madaniyati va ijtimoiy ko‘nikmalarining shakllanishida muhim rol o‘ynaydi.

Boshlang‘ich ta’lim — bu o‘quvchining shaxs sifatida shakllanishida dastlabki va eng muhim bosqichlardan biridir. Mazkur bosqichda o‘quvchilarda o‘qish, yozish, hisoblash, kuzatish, fikrlash, savol berish va xulosa chiqarish kabi asosiy ko‘nikmalar rivojlanadi. Shu sababli boshlang‘ich sinf o‘qituvchisi nafaqat bilim beruvchi, balki tarbiyachi, yo‘naltiruvchi, tashkilotchi va motivator sifatida ham faoliyat yuritadi.

Zamonaviy pedagogik yondashuvlar deganda ta’lim jarayonini o‘quvchi shaxsiga yo‘naltirish, uning mustaqil fikrlashi, ijodiy qobiliyati, amaliy ko‘nikmalari va hayotiy

kompetensiyalarini rivojlantirishga xizmat qiluvchi metod va texnologiyalar tushuniladi.

Bunday yondashuvlarning asosiy maqsadi — o‘quvchini tayyor bilimlarni passiv qabul qiluvchi emas, balki bilimlarni izlovchi, tahlil qiluvchi, xulosa chiqaruvchi va amaliyotda qo‘llay oluvchi faol shaxs sifatida shakllantirishdir.

Bo‘lajak boshlang‘ich sinf o‘qituvchisi raqamli vositalardan oqilona foydalanishni bilishi kerak. Ammo texnologiya darsning asosiy maqsadini almashtirmasligi, balki uni yanada tushunarli, ko‘rgazmali va samarali qilishga xizmat qilishi lozim.

5E modelining boshlang‘ich ta’limdagi o‘rni

Zamonaviy ta’limda keng qo‘llanilayotgan yondashuvlardan biri — 5E modelidir. Ushbu model o‘quvchilarning bilim olish jarayonini bosqichma-bosqich tashkil etishga yordam beradi. 5E modeli ingliz tilidagi besh so‘zning bosh harflaridan olingan: **Engage, Explore, Explain, Elaborate, Evaluate**.

Ularni o‘zbek tilida quyidagicha izohlash mumkin:

Bosqich	Mazmuni	Boshlang‘ich ta’limdagi qo‘llanilishi
Engage	Qiziqtirish	Mavzuga oid savol, rasm, topishmoq yoki hayotiy vaziyat beriladi
Explore	Izlanish	O‘quvchilar kuzatadi, solishtiradi, guruhda ishlaydi
Explain	Tushuntirish	O‘quvchilar o‘z fikrini bildiradi, o‘qituvchi mavzuni izohlaydi
Elaborate	Mustahkamlash	Yangi bilimlar mashq, topshiriq va amaliy faoliyat orqali mustahkamlanadi
Evaluate	Baholash	O‘quvchilarning bilim va ko‘nikmalari baholanadi

5E modeli boshlang‘ich sinf darslarida juda samarali bo‘lishi mumkin. Chunki bu model o‘quvchilarning qiziqishini uyg‘otish, ularni mustaqil izlanishga jalb qilish, bilimlarni tushuntirish, mustahkamlash va baholash jarayonlarini izchil tashkil etadi.

Bu jarayon o‘quvchilarni faqat eshituvchi emas, balki faol ishtirokchi sifatida shakllantiradi.

Boshlang‘ich ta’limda quyidagi interfaol metodlardan foydalanish mumkin:

Metod nomi	Maqsadi
Aqliy hujum	O‘quvchilarning erkin fikr bildirishini ta’minlaydi
Klaster	Mavzu bo‘yicha tushunchalarni guruhlashga yordam beradi
Venn diagrammasi	Ikki tushuncha yoki hodisani solishtirishga xizmat qiladi
Rolli o‘yin	O‘quvchilarda muloqot va ijodkorlikni rivojlantiradi
Guruhda ishlash	Hamkorlik, mas’uliyat va fikr almashish ko‘nikmalarini shakllantiradi
Insert metodi	Matn bilan ishlash va tahlil qilish ko‘nikmasini rivojlantiradi

Interfaol metodlarning afzalligi shundaki, ular o‘quvchini faollashtiradi, darsga qiziqishini oshiradi va bilimlarni mustahkam o‘zlashtirishga yordam beradi. Bo‘lajak boshlang‘ich sinf o‘qituvchisi bu metodlarni o‘zlashtirishi va ularni dars mavzusi, o‘quvchilarning yoshi hamda ta’lim maqsadiga qarab tanlay olishi kkerak.

Zamonaviy boshlang‘ich ta’limni raqamli texnologiyalarsiz tasavvur qilish qiyin. Bugungi kunda o‘quvchilar turli axborot vositalari bilan erta yoshdan tanishib bormoqda. Shu sababli o‘qituvchi raqamli vositalardan maqsadli va samarali foydalanishni bilishi zarur.

Shu sababli oliy ta’lim muassasalarida boshlang‘ich sinf o‘qituvchilarini tayyorlash jarayonida nazariya va amaliyot uyg‘unligiga alohida e’tibor qaratish llozim.

Xulosa qilib aytganda, boshlang‘ich sinf o‘qituvchilarini tayyorlashda zamonaviy pedagogik yondashuvlardan foydalanish ta’lim sifatini oshirishda muhim ahamiyatga ega. Boshlang‘ich ta’lim o‘quvchining kelajakdagi bilim olishi, dunyoqarashi va shaxsiy rivojlanishi uchun poydevor vazifasini bajaradi. Shuning uchun bu bosqichda faoliyat yuritadigan o‘qituvchilar chuqur nazariy bilim, amaliy ko‘nikma, pedagogik mahorat va zamonaviy metodlardan foydalanish qobiliyatiga ega bo‘lishi kerak.

Demak, boshlang‘ich sinf o‘qituvchilarini tayyorlashda zamonaviy pedagogik yondashuvlardan foydalanish nafaqat bo‘lajak pedagoglarning kasbiy kompetensiyasini rivojlantiradi, balki boshlang‘ich ta’lim sifatini oshirishga ham xizmat qiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro‘yxati:

1. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining “2022–2026-yillarga mo‘ljallangan Yangi O‘zbekistonning taraqqiyot strategiyasi to‘g‘risida”gi Farmoni.

2. O‘zbekiston Respublikasi “Ta’lim to‘g‘risida”gi Qonuni.

3. Azizxo‘jayeva N.N. Pedagogik texnologiyalar va pedagogik mahorat. Toshkent: TDPU, 2006.

4. Yo‘ldoshev J.G‘., Usmonov S.A. Pedagogik texnologiya asoslari. Toshkent: O‘qituvchi, 2004.

5. Ishmuhamedov R., Abduqodirov A., Pardayev A. Ta’limda innovatsion texnologiyalar. Toshkent, 2008.

6.Egamberdiyeva N.M. Ijtimoiy pedagogika. Toshkent: Alisher Navoiy nomidagi O‘zbekiston Milliy kutubxonasi nashriyoti, 2009.